

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับนักศึกษาโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาระดับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักศึกษา โรงเรียนสงขลาเทคโนโลยี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และเพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักศึกษา โรงเรียนสงขลาเทคโนโลยี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 แผนกวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชีและสาขาวิชาการตลาด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 100 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 แผนกวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบัญชี และสาขาวิชาการตลาด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ที่เข้าเรียนตามปกติ โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 50 คน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ค่าสัมประสิทธิ์ Alpha Coefficients = .9071

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามระดับการปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยกิจกรรม จำนวน 10 แผนกิจกรรม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบที่ กรณีทดสอบกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน (t – test Dependent)

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับนักศึกษาโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

1. ระดับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา โรงเรียนสงขลาเทคโนโลยีอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยภาพรวมจำนวน 15 ด้าน พบว่า

1.1 ก่อนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ระดับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยีอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา พบว่าโดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน นำเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการละเว้นสิ่งเสพติดและการพนัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความรับผิดชอบ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความอดทนอดกลั้นและด้านความปลอดภัย ตามลำดับ ส่วนด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ระดับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยีอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา พบว่าโดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน นำเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการละเว้นสิ่งเสพติดและการพนัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความรักสามัคคี ด้านมารยาทไทย และด้านความกตัญญูกตเวที ตามลำดับ ส่วนด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยีอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยภาพรวมจำนวน 15 ด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทุกด้าน

อภิปรายผล

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับนักศึกษาโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา อภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ระดับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยีอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยภาพรวมจำนวน 15 ด้าน พบว่า

1.1 ก่อนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ระดับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยีอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา พบว่าโดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน นำเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการละเว้นสิ่งเสพติดและการพนัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความรับผิดชอบ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความอดทนอดกลั้นและด้านความปลอดภัย ตามลำดับ ส่วนด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ถือว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับการกระทำผิดคุณธรรม จริยธรรมและเป็นการกระทำที่ขัดกับลักษณะการกระทำที่สังคมว่าดี

งาม เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่า ปัจจุบันสังคมกำลังประสบปัญหา ด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างมาก ตามที่ บรรเทา กิตติศักดิ์ (2533: 37) กล่าวไว้ว่าสังคมมีปัญหา คือ 1) ปัญหาอาชญากรรม 2) ปัญหาความเห็นแก่ตัวของบุคคล 3) ปัญหาผู้คนหันเหออกจากขนบธรรมเนียมเดิมมากขึ้น สอดคล้อง กับ สมพร เทพสิทธิ์า (2536: 33-41) ที่กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ คือ 1) ปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งในปัจจุบันสังคมยกย่องคนที่มีเงิน คนที่มีตำแหน่งสูง มีอำนาจวาสนา และมีชื่อเสียง แม้ว่าคนเหล่านั้นจะประพฤติผิดศีลธรรมได้เงินมาโดยทุจริต 2) ปัญหาการขาดระเบียบวินัย ซึ่งการขาดระเบียบวินัยทำให้คนไทยจำนวนมากไม่ยอม ขอบฝ่าฝืนกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ เช่น ฝ่าฝืนกฎจราจร ชอบทำอะไรตามใจตัวเพื่อความสะดวกสบาย เป็นคนเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายต่อผู้อื่นและสังคม 3) ปัญหาการทุจริตหรือราษฎร์บังหลวง ซึ่งการที่ราษฎร์บังหลวงเกิดจากสาเหตุหลายประการ สาเหตุสำคัญที่สุด คือ ความบกพร่องและความเลื่อมโทรมทางศีลธรรมและจริยธรรม เช่น เกิดจากความโลภ และความไม่รู้จักพอ 4) ปัญหาการลุ่มหลงในอบายมุข อบายมุขเป็นเหตุให้คนไทยจำนวนมากไม่สนใจในการทำงานและหันไปประกอบอาชีพที่ไม่สุจริต ก่อการทะเลาะวิวาท ก่ออาชญากรรม ทำให้สังคมเดือดร้อนไม่สงบสุข 5) ปัญหาการรับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมจากต่างประเทศ ทำให้ประชาชนและเยาวชนจำนวนมากไม่ได้รับเอาวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมจากต่างประเทศ ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อวัฒนธรรมอันดีงามของไทย 6) ปัญหาการบกพร่องในคุณธรรมของจริยธรรม การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเน้นหนักในด้านเศรษฐกิจ ส่วนการพัฒนาคนในด้านจิตใจได้รับการสนใจน้อยมาก นโยบายการพัฒนาคนของประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา มุ่งพัฒนาด้านร่างกาย และสติปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างมาก แต่ยังขาดการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ที่ปรากฏในปัจจุบัน ว่าเกิดจากบุคคลมิได้นำหลักจริยธรรมไปปฏิบัติ ตามครรลองของชีวิตของเขา เขารู้ว่าอะไรคือ สิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม แต่ความเห็นแก่ตัวและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมาบดบังจริยธรรมเหล่านั้น ทำให้ปฏิบัติในทางเสื่อมได้ เมื่อนักศึกษาเห็นสภาพสังคมเป็นดังกล่าว จึงมีการประพฤติปฏิบัติตัวตามด้วย เพราะหากไม่ปฏิบัติตามจะเป็นคนโง่

1.2 หลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ระดับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักศึกษาโรงเรียนสงขลาเทค โน โลยี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่าโดยภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน นำเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการละเว้นสิ่งเสพติดและการพนัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความรักสามัคคี ด้านมารยาทไทย และด้านความกตัญญูกตเวที ตามลำดับ ส่วนด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลเป็นเช่นนี้ เพราะเมื่อนักศึกษาจะมาจากครอบครัวที่มีลักษณะแตกต่างกัน ทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ศาสนาและการศึกษา จะทำให้เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีนั้นแตกต่างกันก็ตาม หากนักศึกษาได้รับการแนะนำให้เข้าใจถึงความถูกต้องดีงาม การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ว่าต้องมีการประพฤติปฏิบัติอย่างไร รวมทั้งให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงผลของการกระทำ และปัญหาที่เกิดจากการ

กระทำนั้นด้วย ตามที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบการทำ ความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นระบบที่ครอบคลุมทั้งสาเหตุที่บุคคลจะกระทำหรือไม่กระทำ และผลของการกระทำหรือไม่กระทำ ตลอดจนกระบวนการเกิดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและของชีวิตพร อูวรรณ โธ (2530 : 54) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญของจริยธรรม 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้าน ความรู้ ได้แก่ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกผิดได้ด้วย ความคิด องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึก ได้แก่ ความพึงพอใจ ศรัทธาเลื่อมใส เกิดความนิยม ยินดีที่จะรับจริยธรรมนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติ และองค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก หรือ พฤติกรรมที่บุคคลตัดสินใจที่กระทำถูกหรือในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ กัน ตามตัวอย่างของปัญหาที่ นำมากล่าวอ้าง ก่อนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยกิจกรรมข้างต้น หากครูผู้สอนหรือสภาพของ สังคมที่ทุกคนมีการประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ นักศึกษาก็จะมีการประพฤติปฏิบัติไปในทางที่มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้วย แต่ที่ไม่มีการประพฤติปฏิบัติก็เพราะสภาพสังคมที่เสื่อมไป เมื่อครูได้มีการแนะนำ ให้นักศึกษาได้เข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลคนดีที่มีคุณธรรม จริยธรรมและมีความประพฤติปฏิบัติ ที่คืออย่างไรด้วยการนำกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์มา ให้นักศึกษาได้เข้าใจ ก็สามารถนำความรู้ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวิเศษ ชินวงศ์(2544: 23) กล่าวว่าไว้ว่า การบูรณาการ หมายถึง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยการเชื่อมโยงและผสมผสานกระบวนการสอนมีความสมดุล สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เป็นการทำให้หน่วยย่อยต่างๆมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างสมบูรณ์ และกลมกลืนกัน เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข เมื่อครูได้นำมา เน้นย้ำและพูดให้นักศึกษาทุกคนได้ฟังเป็นประจำ จะทำให้ความรู้ ความเข้าใจสู่ได้จิตสำนึกของ นักศึกษา เมื่อมีปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ เกิดขึ้น นักศึกษาก็สามารถปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้

2. ผลการเปรียบเทียบคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักศึกษาโรงเรียนสงขลาเทคโนโลยีอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการ โดยภาพรวมจำนวน 15 ด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย ค่าเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทุกด้าน ผลเป็น เช่นนี้เพราะว่า ได้มีการจัดการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาหรือความรู้ให้อยู่ในลักษณะเหมือนชีวิตจริง ผสมผสานและสัมพันธ์ที่อยู่ในลักษณะหรือรูปแบบที่เอื้อต่อการนำไปใช้กับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนเข้าใจ สภาพปัญหาสังคมและวิธีการแก้ปัญหาของสังคมได้ดี ที่ทุกคนต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายจึงจะสามารถ บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งถือว่านักศึกษาทุกคนสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ โดยครูมีการเน้นย้ำในหัวข้อรายละเอียดเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ฟังเป็นประจำและประพฤติปฏิบัติให้เห็นก็จะสูติได้สำนึกของนักศึกษา สามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทุกคนสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อ้อยทิพย์ ทองดี (2537) ได้ทำการศึกษาผลของการพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบด้วยวิธีการสร้างความตระหนักและการปรับพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโคกวิทยา อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบด้วยวิธีการสร้างความตระหนักและการปรับพฤติกรรม (กลุ่มทดลอง) มีจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสูงกว่า นักเรียนที่ไม่ได้รับการพัฒนาจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ (กลุ่มควบคุม) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยค้นพบว่า หากครูทุกคน ไม่ว่าจะสอนวิชาอะไรหรือเรื่องอะไร หากมีการสอนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมด้วยทุกครั้งและเป็นแบบอย่างที่ดีให้เห็น ถือว่าได้บอกหรือสอนบ่อย ๆ เมื่อนักศึกษาได้รับบ่อย ๆ สิ่งเหล่านั้น ก็จะเข้าสู่จิตใต้สำนึกของนักศึกษาเองโดยไม่รู้ตัว พอจิตใต้สำนึกมีมากโอกาสที่เขาจะดึงออกมาใช้ก็สูง เมื่อเกิดปัญหาอะไรขึ้นกับเขา เขาจะดึงสิ่งที่มีในจิตใต้สำนึกออกมา แต่ถ้าหากจิตใต้สำนึกเก็บแต่ความไม่ดีเข้าไป เมื่อเกิดปัญหานักศึกษาที่จะดึงจิตใต้สำนึกที่ถูกปลูกฝังแต่ความไม่ดี ทำให้เห็นพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักศึกษาเหล่านั้นว่าเป็นอย่างไร นักศึกษาที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ทั้งหลาย ส่วนใหญ่มักจะมาจากการได้รับสิ่งที่ไม่ดีสูติได้สำนึกนั่นเอง ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูทุกคนจะต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักศึกษา ไม่ว่าจะป็นวิชาใดก็ตาม

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อสังเกตที่น่าสนใจที่เกี่ยวเนื่องกับการวิจัยที่เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ดังนี้

1. ในขั้นตอนแรก ๆ ของการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า การจัดชั้นเรียนค่อนข้างวุ่นวาย ต่อมาเมื่อนักศึกษาเข้าใจในแต่ละกิจกรรม ความวุ่นวายเริ่มลดลง แต่จากผลการสังเกตยัง พบว่า ยังมีนักศึกษบางคนยังแสดงอาการที่ต้องการเล่นกิจกรรมต่อไปเรื่อย ๆ ยังไม่ต้องการที่จะศึกษาหาความรู้ในเนื้อหาวิชาที่ให้เรียนรู้ ผู้วิจัยจึงได้ปลูกฝังให้นักศึกษาเป็นคนมีความรับผิดชอบ รู้จักแบ่งเวลา แยกแยะในเรื่องหน้าที่ต้องปฏิบัติ มีเหตุผล ในสาระการเรียนรู้ของรายวิชาด้วยทุกครั้ง

2. นักศึกษาให้ความสนใจกับการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นอย่างดี เห็นได้จากความกระตือรือร้น นักศึกษาจะแสดงออกถึงความยินดีหรือดีใจที่กลุ่มตนเองชนะหรือได้แสดงความสามารถ

และต้องการให้จัดกิจกรรมต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งทำให้บรรยากาศการเรียนเป็นไปอย่างสนุกสนาน ได้หัวเราะ

3. ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ทราบและเข้าใจถึงการเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แต่ไม่ได้ปฏิบัติเพราะสังคม เพื่อน ๆ จะนำพาไปในทางตรงกันข้าม เพราะฉะนั้นครูต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างและพูดให้นักศึกษาได้ฟังบ่อย ๆ พร้อมยกตัวอย่างรุ่นพี่ที่ดี ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้ซึมซับในสิ่งที่ดี ๆ นี้ เมื่อนักศึกษาจะปฏิบัติก็จะได้นึกถึงสิ่งที่ดี ๆ ที่ครูพูดให้ฟังและปฏิบัติให้เห็น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ ที่ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโลกของสิ่งที่เรียนกับโลกของความจริง ผลจากการที่ผู้เรียนได้คิดทำอะไร แก้ไขปัญหาเอง ดำเนินการร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมาย อันนำไปสู่การเพิ่มพูนความสามารถในการจำและแก้ปัญหา เกิดการถ่ายโอนจากห้องเรียนนำไปสู่การปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมใหม่ที่ถูกต้องเหมาะสมดีงาม เมื่อได้เปลี่ยนความคิด ทั้งมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ดังนั้นครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ได้และควรมีการยืดหยุ่นเวลาและบูรณาการในเรื่องเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ทำให้ครูผู้สอนสามารถใช้วิธีการสอนที่หลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

1.2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยกิจกรรม กิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ ดังนั้นครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยกิจกรรม เพื่อเผยแพร่ความรู้ในการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ

1.3 ผลการวิจัยพบว่า ยังมีนักศึกษาบางคนที่มีความต้องการให้ครูจัดเกมหรือกิจกรรมนาน ๆ เพราะได้รับความสนุกสนาน ได้หัวเราะ บรรยากาศในห้องเรียนดีมาก แต่เมื่อให้ศึกษา

เนื้อหาวิชาจะแสดงอาการเบื้องต้นและชี้แจง ครูควรอธิบายให้นักศึกษาเข้าใจในเรื่องของหน้าที่กับความรับผิดชอบ

1.4 จากการสังเกตขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ผู้เรียนให้ความสนใจในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยผู้เรียนให้เหตุผลเกี่ยวกับกิจกรรมที่ครูผู้สอนนำมาใช้ในการบูรณาการนั้นว่า เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมในด้านความคงทนในคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักศึกษา หลังการดำเนินการทำวิจัยนี้แล้ว 6 เดือน ว่านักศึกษายังมีความจดจำและได้นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันจริง

2.2 ควรศึกษาโดยแยกเป็นกิจกรรมๆ หรือแต่ละครั้งของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยกิจกรรม ก่อนและหลังของการเรียนรู้แต่ละครั้งในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เน้นเฉพาะเรื่อง ๆ นั้น

2.3 ควรศึกษาถึงตัวแปรอื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการด้วยกิจกรรม

2.4 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการนี้ กับการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การนำเสนอผลงาน การปรับสภาพของผู้เรียน ฯลฯ